

О.В. Гапонцева, канд. техн. наук, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

Т. Стойкова, PhD, доц. (*Економічний університет Варни, Варна, Болгарія*)

Г.А. Селютіна, канд. техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ» В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність розгляду проблем освіти з точки зору компетентнісного підходу викликана загальноєвропейською і світовою тенденцією інтеграції, глобалізації світової економіки, стандартизацією європейської освіти.

Під компетентністю розуміють готовність та здатність людини діяти в будь-якій сфері. Вона передбачає володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісне ставлення до предмета діяльності. Компетентна в окремій галузі людина володіє певними знаннями та здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю галузь й ефективно діяти в ній. Важливим при цьому є не протиставляти компетентність знанням або умінням, оскільки перше поняття більш широке, ніж поняття «знання» або «уміння». Таким чином, компетентність виражає значення традиційного поєднання «знання – уміння – навички», інтегруючи їх у єдиний комплекс. Крім того, компетентність визначається як поглиблене знання предмета або освоєне уміння.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі (2016) було виділено головні професійні навички, актуальні в умовах сучасної економіки: комплексне багаторівневе бачення проблеми; критичне мислення, креативність, вміння управляти колективом; мотивувати вчинки людей; вміння взаємодіяти з людьми; емоційний інтелект; клієнтоорієнтованість; вміння вести переговори; гнучкість розуму.

У Рамковій програмі ЄС (2018) визначено перелік головних компетентностей спеціаліста будь-якої галузі:

1. Грамотність – це здатність спілкуватися рідною мовою, розрізняти, розуміти, висловлювати, інтерпретувати поняття, факти, думки усно та письмово.

2. Мовна – характеризує здатність використовувати іноземні мови для спілкування, а також розуміти, висловлювати та

інтерпретувати поняття, факти і думки усно і письмово іноземною мовою.

3. Математичну компетентність, компетентність у науці, технологіях, інженерії об'єднують здатність логічно мислити, вміння математично обґрунтовувати статистичні та інші дані у вигляді графіків, схем.

4. Цифрова компетентність – це впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для навчання, професійної діяльності та участі в житті.

5. Особиста, соціальна та навчальна компетентність – здатність усвідомлювати внутрішній стан людини, ефективно управляти часом та інформацією, конструювання волі працювати з іншими людьми.

6. Громадянська компетентність – здатність діяти як відповідальні громадяни, повною мірою брати участь у соціальному житті – базується на розумінні базових ідей, пов'язаних із людьми, групами, організаціями, суспільством, економікою та культурою.

7. Підприємницька компетентність – це здатність реагувати на можливості та ідеї, перетворювати їх в цінності для людини. Це вміння планувати та управляти проектами, що мають культурну, соціальну або комерційну цінність.

8. Культурна обізнаність та самовираження – це розуміння та повага до того, як ідеї і стан у різних культурах виражаються і передаються через різні галузі мистецтва і форми культури.

На нашу думку, національна модель підготовки фахівців у різних галузях, у тому числі й фахівців з «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності» повинна передбачати в першу чергу перелічені вище компетентності. Ключові професійні функціональні та товарні компетентності фахівців сфери вітчизняної торгівлі повинні базуватися на: аналізі чинників формування та оптимізації асортименту основних груп продовольчих та непродовольчих товарів; знанні асортименту, властивостей, методів оцінки якості продовольчих та непродовольчих товарів, їх цільового призначення та способів виробництва; оцінюванні рівня якості товарів та можливість їх фальсифікації; визначенні оптимальної структури запасів товарів у сфері гуртової та роздрібною торгівлі; знання вітчизняного та світового законодавства щодо організації торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами тощо.

Отже, освіта в Україні починає оперувати поняттям компетентності в тому сенсі, який пропонує ЄС. Хоча є необхідність у розширенні переліку професійних компетентностей спеціалістів у галузі «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».